

YETİŞKİNLERİN DÜŞÜNCE HAYATINDA OLUMLU İZ BIRAKAN ÖĞRETMENLERİN ORTAK KİŞİLİK VE DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ

Doç. Dr. Cengiz Şimşek
Fatih Üniversitesi
İstanbul
csimsek@fatih.edu.tr

Seniha Tuzluca
Fatih Üniversitesi
İstanbul
stuzluca@hotmail.com

Özet

Bu araştırmada; yetişkinlerin düşünce hayatında olumlu iz bırakan öğretmenlerin, görece olumlu kabul edilen hangi ortak kişilik özellikleri ve tutumlarının öğrenciyi derinden etkilediği, öğretmenlerin, öğrencilerinin hayatlarına dokunabilmek için kişiliklerini ve tutumlarını ne yönde geliştirmeleri gerektiği incelenmiştir. Araştırmanın yürütülmesinde “genel tarama modeli” kullanılmıştır. Görüşlerin belirlenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından yapılandırılmış “Yetişkinlerin Düşünce Hayatında Olumlu İz Bırakan Öğretmenlerin Ortak Kişilik ve Davranış Özellikleri Anketi” hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu en az ilkökul eğitimi almış 18 yaş üstü 100 kişi oluşturmaktadır. Elde edilen veriler frekans yığılmaları, yüzde, basit tablola ve aritmetik ortalama yardımıyla yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin iletişime açık, sevgi dolu, güler yüzlü olması, öğretmenlikle ilgili tutumu; mesleğini seven, aydınlatıcı, yol gösterici, genel özellikleri ise mantıklı, özgüvenli, olgun ve sevgi dolu olmaları en çok iz bırakan kişilik özellikleri olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara dayalı olarak öğretmenlere, uygulayıcılara ve araştırmacılara kişisel olgunluğa ulaşma ve tutumları olumlu yönde geliştirebilme konusunda çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen kişiliği, Tutum, Öğrenci görüşleri, Öğretmenin eğitimi.

COMMON PERSONALITY TRAITS AND BEHAVIOR OF TEACHERS WHO HAS POSITIVE LONG LASTING IMPRESSION IN ADULTS' THINKING LIFE

Abstract

In this study; it is investigated what general type of personality traits and attitudes of teachers who had positive lasting impression in personal thought of adults, deeply affected students and in what direction teachers must develop their personality traits and attitudes to touch students' lives. In the conduct of research "general screening model" is used. "Survey of Common Personality Traits and Behavior of Teachers Who Have Positive Long Lasting Impression in Adults' Thinking Life" has been configured by researchers in order to determine the opinions. 100 people groups, who have graduated from at least primary school and older than 18 years old, have been identified for the survey. The questionnaire was administered to the required sample. The data were interpreted with the aid of simple tables of statistical process and frequency agglomerations, arithmetic mean and percentage. According to survey results; the most emphasised personality characteristics of teachers in Turkey are; being communicative, lovely, friendly, attitudes about their profession; loving his/her profession, enlightening, guiding, general characteristics of a teacher; being mature, self-confident and sensible. Based on the results, some suggestions are proposed to teachers, practitioners and researchers in the name of accessing to personal maturity and develop positive attitudes.

Key Words: Personality of Teachers, Attitude, Thoughts of Students, Education of Teacher.

GİRİŞ

Araştırmalara göre eğitim ve öğretimin en temel ögesi öğretmen ve öğrencidir. Fiziksel elverişlilik ve diğer faktörler ise sonra gelmektedir. Öğretmenin kişisel özellikleri, onun doğuştan sahip olduğu ve yaşantılar yoluyla geliştirdiği özelliklerinin bütünüdür; öğrencinin okula, derse, öğretmene yönelik ilgi, tutum ve davranışlarının, bu özelliklerden etkilenmemesi imkânsızdır. Alan yazın incelendiğinde bireyin kişilik özellikleri adı altında şu özelliklerin sıralandığı görülecektir: Sevecenlik, hoşgörülülük, demokratik, çağdaş olmak, yardımsever, güler yüzlü, sabırlı, anlayışlı, yardımsever, olmak; karakter özellikleri ise öğretmekten keyif alan, olgun, özgüvenli, mantıklı, arkadaş canlısı, iletişime açık ve mantıklı olmaktır.

İnsan için eğitim yaşama hakkı gibi kutsal, vazgeçilemez, devredilemez doğal bir haktır. Eğitim yoksa, insan da yoktur. İnsan henüz sınırlarını tanımlayamadığımız engin bir öğrenme, yaratma, sevgi ve hizmet potansiyeli ile dünyaya gelir. Hiçbir görev en değerli yaratıcı ve üretici kaynak olan "insan"ı eğitmekten daha önemli kabul edilemez (Özcan, 2011). Psikolojik terminolojiye baktığımızda öğretmenin "bir otorite figürü" olduğu dikkat çekmektedir. O, gücün bir "temsilcisi"dir. Çünkü çok büyük güç ve otorite sahibidir. Diğer insanlar onu çocuklara danışman rolüne atamışlar ve sorumluluğunu başarması için güç ve özgürlük vermişlerdir. Bir öğretmen olarak onun başarı ve başarısızlığının çoğu, onun gücünü nasıl kullandığının neticesidir. Bela'a (1969) göre öğretmenin gücünü kullanmada oynadığı, aile üyesi, danışman ya da patron rolü öğrenmeyi yönlendirici rolü, mesleki uzmanlık rolü, yargıç rolü, rehber ve terapist rolü gibi birçok rolleri vardır (Bandura, 1969; Bela, 1969, Akt. Sumbül, 2010). Bu roller öğrencilerin okul ve sonraki yetişkinlik hayatlarında değişik yer edebilir, farklı algılardan dolayı farklı etkileşimler yaratabilir. Akılda kalan, yaşantımızda, düşüncemizde iz bırakanlar ise bu rolleri iyi veya kötü oynayan, kişilik, karakter ve tutumları ile fark yaratan öğretmenlerdir.

Çağdaş tanımlamada öğretmenlik "İnsan davranışlarını ve yeteneklerini geliştiren davranış mühendisi ya da performans mühendisi olan meslek adamı" olarak belirtilmektedir. Çağdaş öğretmenin yeterlilik alanları da yeniden tanımlanmıştır. Buna göre öğretmenlerde kişisel yetenek olarak; özbilinç, özdüzenleme (özkontrol, güvenilirlik, vicdanlılık, uyumluluk, yenilik), güdü (başarma, bağlılık, inisiyatif, iyimserlik), sosyal yeterlilik olarak empati, ikna, etki, liderlik, iletişim becerileri aranmaktadır (Kilimci ve diğ. 2011). Aytaç'a (2013) göre öğretmenin rolü "Modern öncesi eğitimde; kral, uzman, usta, modern eğitimde; robot, kişisel olmayan uzman bilgi kanalı, bilgisayara dayalı eğitimde azalan etki, postmodern eğitimde ise; radikal, yeniden yapılandırılmada uzman, anlatılan bir öykü ya da olayın bütün baskın ve marjinal taraflarını çok yönlü ortaya koyan, eğitim-öğretim materyallerini etkili kullanan pedagoğ"dur.

Okulu ve çocuklarımızın eğitimini etkili kılan, öğretmenlerdir. Çünkü onlar okulun kalbidir. Öğretmen sınıf içi süreçlerin ve bu bağlamda öğrenme-öğretme sürecinin temel aktörüdür. Her ne kadar sınıfın örgütlenme biçimi, fiziksel özellikleri, öğretimi etkilemekte ise de sınıf içi süreçlerde temel belirleyici öğretmendir (Şişman, 2013). Şüphesiz etkili öğretim, mesleki yeterlilik, akademik başarıya rehberlik etme, derse hazırlanma, kültürel ve entelektüel birikim, doğru materyalleri kullanmak, sürekli kendini yenileyen, öğrenen, öğretmen olmak 21.yüzyılın en önemli öğretmenlik özelliklerindedir. Bu özellikler ise zaman geçtikçe çeşitlenip, değişmektedir. Değişmeyen tek şey ise öğretmenin sahip olması gereken sevecenlik, olgunluk, özgüven, güler yüzlü, sıcak, güvenilir, demokratik, destekleyici, çağdaş olma gibi kişilik ve tutum özellikleridir. Bunlar farklı çağlarda, öğretim yöntemleri ne olursa olsun, uygun öğrenme ortamlarının gerçekleşmesini sağlayacak insani özelliklerdir. Bahsedilen kişilik özelliklerine ilaveten birçok araştırma sonucu herkesçe kabul gören genel öğretmen özellikleri; açık fikirli ve esnek olması; yeniliklere açık, bilgilerini yeni durumlara uygulayabilmesi, öğrenci ve meslektaşlarına saygılı olması, empati kurabilmesi, öğrenci ihtiyaçlarını göz önünde bulundurup uygun değişiklikler yapabilmesidir.

Kişiliğimiz bizi başkalarından ayıran, doğuştan sahip olduğumuz ve yaşarken geliştirdiğimiz özelliklerimizin toplamıdır. Kişiliğin gelişiminde, aile dışındaki çevre önemli rol oynamaktadır. Kişiliğin oluşmasında bireyi çevreleyen toplum yapısı, değerler, inanç ve ahlak yapısı, okul ve öğretmen önemli bir etkidir (Çelikten vd., 2005). Öğretmen adayı belli bir kişilik yapısı oluşturmuş olarak öğretmenlik mesleği için gereken eğitimi almaya başlar. Bu eğitimin kendi kişilik yapısında olumlu değişiklikler oluşturması beklenmektedir (Kesicioğlu, 2012). Öğretmenlerin nitelikleri hakkında yapılan araştırmalara göre öğretmen performansı çok kompleks insan

fenomenlerinden birisidir. Bu nedenle öğretmenin etkililiği ve etkili öğretmen kişiliği, kesinlikle basit bir konu değildir (Sümbül, 2010) ayrıca öğretmenlerin kişilik özelliklerinin araştırmalara konu edinilmesi doğru bir yaklaşımdır. Çünkü öğretmenlerin kişilik özellikleri öğretimin ön gereklilikleri ile birlikte düşünüldüğünde ortaya tam bir kazan – kazan durumu çıkmaktadır (Sementi, 2000, Akt. Okut, 2009). Sınıf içinde ılımlı, demokratik bir ortamın oluşabilmesi için öğretmen hoşgörülü olmalıdır. Öğrenciler arasındaki farklılıklara özellikle anlayabilme kapasitesi farklılıklarına karşı sabırlı olmalıdır. Sevgisiz eğitim olmaz; öğretmen öğrencileri sevmelidir. Öğretmenin başarısı da öğrenciye dersini sevdirmekle mümkündür. Sevecen öğretmen, öğrencileri ile olumlu bir ilişki kurar. Sevgi, güveni de beraberinde getirir. Espriyi öğretmenler aynı zamanda dersini daha eğlenceli hale getirebilir. Öğretmen öğrencilerini öğrenmek için destekleyici, güdüleyici olmalı, onları öğrenmeye karşı cesaretlendirmeli ve destek olmalıdır. Başarısız öğrencileri ise başarılı olabileceklerine inandırabilmelidir. Giyimi kuşamaı, konuşmasıyla temiz bir örnek, mesleğini seven, tarafsız, çağdaş, önyargılı olmayan, yardım sever, dürüst, eleştiriye açık, adil, dengeli olmalıdır ki, olumlu özelliklere sahip nesiller yetişsinsin. Öğretmen insan yetiştiriyorsa kendisi de tam anlamıyla insan olabilmelidir. Öğrenciler de tüm insanlar gibi kabullenilme, sevilme ihtiyacı duyarlar. Sevgi ve sıcak bir ortamda ise öğrenciler değerleri benimsemede daha başarılı olacaklardır. Günümüzde öğretmenlerden beklenen bilgi aktarıcı olmasından çok, öğrenmeyi öğretmedir. Ancak bunun için her anlamda yeterli olmalı ve bu yeterlilikler birbirlerini tamamlayıcı özellikler içermelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen yeterlilikleriyle ilgili olarak “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlik Taslağı” geliştirilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006). Bu taslak “Kişisel ve Meslekî Değerler-Meslekî gelişim”, Öğrenciyi Tanıma, “Öğrenme ve Öğretme süreci”, “Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme”, Okul, Aile ve Toplum ilişkileri” ve “Program ve İçerik Bilgisi” olmak üzere altı ana yeterlik, bu yeterliklere ilişkin 38 alt yeterlik ve 251 performans göstergesinden oluşmaktadır. Bu taslakta nitelikli öğretmen özellikleri özetle şu şekilde sıralanmıştır; Öğretmen öğrenci farklılıklarını, onları tanıyarak ve analiz ederek öngörmelidir, planlıdır, plan yapmaya inanır, etkili materyal kullanır, etkili yöntem ve teknikler geliştirir, öğrencileri öğrenmede etkili kılar, değerlendirme stratejileri geliştirir, rehberdir, öğrencilerin temel becerilerini geliştirir, öğrencinin kapasitesine göre farklı öğretim stratejileri uygular, yetişkin eğitiminde donanımlıdır, ders dışı etkinlikler planlar ve katılır, kendini geliştirir, okul yapı ve işleyişini bilir, velilerle görüşür, işbirliği yapar. Bu nitelikler bir öğretmen için fazla gelebilir ancak öğretmenin hareket noktası iyi niyet olmalıdır. İyi niyet hepsini tam anlamıyla yapamasa da elinden geleni yapıp en iyisini ortaya çıkarmasında yardımcı olur. Olumlu bir kişilik özelliği olan yardımseverlik ise tecrübeli öğretmenlerin, diğer öğretmen arkadaşlarına rehberlik etmesi hususunda etkili olabilir.

Kimler Başkasının Hayatında İz Bırakabilir?

Bilincimiz kadar, bilinçaltımız da önemli derecede hayatımızı etkiler. Bilinçaltı, daha sonra kullanılmak üzere her şeyin kaydedildiği, saklandığı bilişsel bir depo alanıdır. Hislerimiz, travmalarımız, mutlu anlarımız, özlemlerimiz, tatlı ve acı anılar bilinçaltımıza istem dışı yerleşirler. Fakat insanda fazla etki bırakmayan, önemsiz bulduğumuz kişiler, olaylar, duygular ve yaşantılar zamanla belleğimizden kaybolabilir. Muhsin Yazıcı (2014) İz Bırakan Öğretmenler başlıklı yazısında Zülfü Livaneli (Sanatçı), Nazlı Ilıcak (Gazeteci-yazar), Adnan Bali (İşbankası GM), Gülten Dayıoğlu(Yazar), Osman Sınay(Yapımcı), Saadetin Saran(İşadamı), Can Dündar (Gazeteci), Mustafa Ceceli (Sanatçı), Altan Erkekli (Tiyatrocu) gibi ünlü ve başarılı isimlerle röportaj yapmıştır. Bu ünlü kişilerin, ilerlemiş yaşlarına rağmen, yeteneklerini keşfeden, onları yüreklendiren, bazı öğretmenlerini ad ve soyadlarıyla, heyecan ve minnetle andıklarını belirtmiştir. Bu kişiler, adam olmasını sağladığı, diğeri aşık olmayı öğrettiği, bir diğeri ana gibi koruduğu, bir kısmı başarılı ve disiplinli olmaya özendirdiği, okuma sevgisi aşıladığı, yeteneklerini fark ettiği ve ona güvendiği için öğretmenini sevgiyle ve heyecanla anmaktadırlar. Bir kişi çoğu öğretmenin adını hatırlayamazken, özellikle bir öğretmeni hatırladığında ayrıntılarıyla hatırlayıp, minnet duyabiliyorsa, o öğretmen, o insanın hayatında kendisini anlamlı kılabilmıştır.

Öğrenci ve Öğretmen Etkileşimi

Öğretmenin etki gücünü arttıran en önemli faktörlerden birisi olumlu bir öğrenme ortamı yaratmasıdır. Yapılan araştırmalar öğretmen ve öğrenci arasında gerçekleşen etkileşimin eğitim ve öğretimde en önemli unsur olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin kişilik özellikleri, vurgulanan bu etkileşimde, olumlu ya da olumsuz çok önemli bir etkidir. Olumsuz kişilik özelliklerine sahip bir öğretmenin, öğrencinin dersten ya da okuldan uzaklaşmasına, derslerinde başarısız olmasına sebep olabileceği düşünülürse, öğretmenin kişilik özelliklerinin önemi ortaya çıkmaktadır (Gülşen ve diğ. 2014). Öğretmenlerin kişilik özelliklerini en açık şekilde gözlemleyebileceğimiz yer sınıftır. Hem eğitimin hem de öğretimin yapıldığı sınıf, öğretmenin her anlamda

kişilik ve diğer tüm özellikleriyle öğrenciyi etkileyebileceği bir yerdir. Kişilik farkları ve özellikleri, öğretmenin vasıflarını da değiştirmektedir. Öğrenci okulda sadece çeşitli bilgiler, beceriler, yetenekler değil, değerler, görüşler, tutum ve davranışlar da öğrenir. Öğretmenin tutumu, öğrencinin öğrenme etkinliklerine katılma durumunu dolayısıyla öğrenme sürecini doğrudan etkilemektedir (Gülşen ve Gökçer, 2014). Öğrenciler hangi yaşta olursa olsun öğretmenlerinin gönderdikleri sözlü veya sözsüz mesajlara karşı oldukça duyarlıdır. Öğretmenin beden dilini, gerginliğini, negatif veya pozitif enerjisini, yüzünü okumayı küçük yaştan itibaren öğrenirler. Ayrıca öğretmenler bilmelidir ki, öğrenciler artık farklı bilgi kaynaklarından da beslenmekte, değerlendirme becerileri daha da yükselmektedir. Etkili öğretmenlerin özellikleri ile ilgili araştırmalarda yer alan katılımcılardan en etkili ya da etkisiz öğretmenlerini tanımlamaları istendiğinde öğretmenlerin öğretim ve kişilik kategorilerindeki özelliklerine vurgu yaptıkları göze çarpmaktadır (Hindman, 2004, Akt. Okut, 2009). Genel bir ifadeyle öğrenciler; mesleki bilgileri ile olumlu kişilik özelliklerini birleştiren öğretmenlerde yetiştiklerinde daha başarılı olabilmektedir. Günümüzde değişmeye başlayan öğrenmenin yapılandırmacı yaklaşımı, işbirliği ve işbirlikçi öğrenmeyle ilgilenmektedir. Eğitimciler öğrenmeyi gerçek duruma çevirdiklerinde, tartışma, grubun yaptığı etkinliklerle bütünleşmiş ve öğrenme diğer bireylerle desteklenmişse, öğrenmeye ilgi artırılmış olur (Hoy ve Miskel, 2012). Baker ve diğerleri (2008) tarafından yapılan araştırmada sıcak, dürüst ve çatışmacı olmayan öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğrencilerin okula uyum sağlamalarına ve olumlu etkideki okul etkinliklerine katılmalarına katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bu konuda yapılan bir başka araştırma (Birch ve Ladd, 1997), öğretmenleri ile olumlu ilişkiler içerisinde olan öğrencilerin okula ve sınıf disiplinine, öğretmenleri ile ilişkilerinde sorun yaşayan öğrencilerden nispeten daha iyi uyum sağladıklarını göstermektedir. Yine bu konuda yapılan diğer araştırma sonuçlarında, öğretmenlerinden destek gördüğünü düşünen öğrencilerin okullarını daha çok sevdikleri, öğretmenlerinden yeterince destek görmediğini düşünen öğrencilerin ise okula gitmek istemedikleri ortaya konmuştur (Baker ve diğ., 2008; Birch ve Ladd, 1997, Akt. Terzi ve İpek, 2010).

Toplumumuzda çalışan anne ve babaların yeterince evde olamayıp çocukları ile kaliteli vakit geçirememesi ve bunun için de fazladan vakit ayırmaya hayat şartlarından dolayı istekli olmamasından dolayı öğretmen-öğrenci arasındaki etkileşim daha etkili ve daha uzun süreli olmaktadır. Anne babalar, her an birlikte oldukları çocuklarını, bazen tam olarak tanıyamamakta ve onların psiko-sosyal gelişimini istediği gibi geliştirememektedir. Bunun sebebi: ebeveynlerin çocukların sadece fiziksel bakımına yönelik beslenme, günlük bakım, uyku, sağlık problemleri gibi durumları sorumluluk bilinciyle dikkate alması ancak çocukların günlük hayatta yaşadığı olaylar karşısındaki düşüncelerini, tepkilerini, üzüntülerini, sevinçlerini, yani ruhsal yönlerini gerektiği kadar algılamamalarıdır (Erduran, 2012). Bu aşamada çocukların yetişmesinde öğretmenler devreye girmektedir.

Bursalıoğlu'na (2014) göre çevre ile etkileşimi öngören açık sistem teorisi çevreyi ön plana aldığından okul-çevre ilişkisini daha çok önemser. Eğitimin fiziksel boyutlarından farklı, canlı, hissedilir bir güç olan öğretmenlerin sahip olduğu olumlu kişisel özellik ve tutumlar, kendisinin öğrencileri ve tüm çevresiyle etkileşimlerini değiştirecektir. Bu sayede öğrenciler evde aile fertlerini, dolayısıyla toplumun genelini olumlu yönde etkileyebilmektedir. Bir örgütün yaptığı veya yapmadığı her şey o örgütün itibarını olumlu ya da olumsuz etkiler. Saygın bir itibar ise paydaşlar arasındaki etkileşim ve değerlendirmeleri sonucu gelişir (Sarıkaya, 2008). Okulda ve okul dışında da öğretmenlerin öğrenci ve çevresi ile ilişkilerini pozitif yönde geliştirmesi durumunda hem okulun itibarı yükseltilmiş hem de öğretmen kendi etkinliğini arttırmış olacaktır. Öğretmen ve öğrenci arasında gerçekleşen pozitif ilişki, öğrencinin okula uyumu, olumlu davranışlar gerçekleştirilmesi ve akademik başarısını yükseltmesinde önemli bir faktördür.

YÖNTEM

Betimsel olan bu araştırmanın yürütülmesinde "genel tarama modeli" kullanılmıştır. Görüşlerin belirlenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından yapılandırılmış "Yetişkinlerin Düşünce Hayatında Olumlu İz Bırakan Öğretmenlerin Ortak Kişilik ve Davranış Özellikleri Anketi" hazırlanmıştır. Basit tablolama yöntemi kullanılmış olup frekans yığılmaları, yüzdelik oran ve aritmetik ortalama kullanılarak, öğretmenlere ait hangi kişilik özelliklerinin yetişkinlerin düşünce hayatında etkili olup, iz bıraktığı analiz edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu en az ilkokul eğitimi almış 18 yaş üstü toplam 100 kişi oluşturmaktadır. Grup oluşturulurken cinsiyet ve eğitim durumlarının orantısal dağılımına dikkat edilmiştir.

Verileri Toplama Aracı

Görüşlerin belirlenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından yapılandırılmış “Yetişkinlerin Düşünce Hayatında Olumlu İz Bırakan Öğretmenlerin Ortak Kişilik ve Davranış Özellikleri Anketi” hazırlanmıştır. 13 sorudan oluşan bu anketin maddelerinin oluşturulması amacıyla öncelikle ilgili alan yazın taraması yapıp öğretmenlere ilişkin ne gibi kişilik özelliklerinin öne çıktığı belirlenerek, sık karşılaşılanlar ankete madde olarak eklenmiştir. Uzman görüşünden yararlanılarak ankete son hali verilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde yüzdesel orandan, frekans yığılmalarından ve basit istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Verilerin yorumlanmasında gruplandırma ve sıralama teknikleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında görüşleri incelenen çalışma grubuna ilişkin demografik veriler ve görüşlerine ilişkin veriler aşağıda paylaşılmıştır. Çalışma grubunun %50’si kadın, %50’si erkek olup tüm katılımcılar en az ilkokul mezunudur.

Tablo 1: Katılımcıların Yaş ve Eğitim Durumuna Göre Demografik Veriler

	Yaş Aralığı (%)		Eğitim Durumu (%)	
	KADIN	18-20	%0	Ortaokul
	21-25	%15	Lise	%25
	26-30	%5	Üniversite	%15
	31-40	%60	Yüksek lisans ve Ü.	%25
	41 ve üstü	%20		
ERKEK	18-20	%0	Ortaokul	%15
	21-25	%15	Lise	%25
	26-33	%25	Üniversite	%35
	31-40	%40	Yüksek lisans	%25
	41 ve üstü	%20		

Kadın katılımcıların %35’i ortaokul, %25’i lise, %15’i üniversite, %25’i yüksek lisans ve üstü eğitime sahiptir. Erkeklerin %15’i ortaokul, %25’i lise, %35’i üniversite, %25’i yüksek lisans ve üstü eğitime sahiptir.

Görüşlere İlişkin Veriler

Katılımcıların düşünce hayatlarında iz bırakan öğretmenlerin hangi eğitim kademesinde böyle bir etki yaptıklarına ilişkin veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Etkilendikleri Eğitim Kademesi

Eğitim Kademesi	Kadın %	Erkek %
Anaokulu	5	0
İlkokul	55	10
Ortaokul	10	40
Lise	10	20
Dershane	20	30

Araştırmanın alt problemlerinden biri olan iz bırakan öğretmenin hangi eğitim kademesinde bu etkiyi yaptığını gösteren Tablo 2’deki veriler incelenmiş; sonuçlarda erkek ve kadın cinsiyetine ait anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Tabloya göre kadınların % 55’i ilkokuldaki öğretmenlerden etkilendiklerini ifade ederken,

erkeklerin %40'ı ortaokul kademesindeki öğretmenlerini etkili bulmuşlardır. Bu bulgular kadınların erkeklerle nazaran öğretmenlerden daha erken yaşlarda etkilendikleri, erkeklerin ise ilkokuldan ziyade ilerleyen eğitim kademelerinde daha çok etkilendikleri şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların öğretmenlerini ne sıklıkla düşündükleri, rol model olma sıklıkları ve her alanda onları yeterli görüp görmediklerine ilişkin veriler cinsiyetleri dikkate alınmadan karşılaştırmalı olarak Tablo 3, 4 ve 5'te verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenin Ne Sıklıkta Hatırladığı		Tablo 4: Öğretmenin Rol Model Olma Sıklığı		Tablo 5: Öğretmeni Her Alanda Yeterli Görme	
Sıklık	Genel Yüzde	Sıklık	Genel Yüzde	Sıklık	Genel Yüzde
Ara sıra	62%	Çok seyrek	50%	Ara sıra	40%
Çok seyrek	25%	Ara sıra	40%	Çoğu zaman	32%
Çoğu zaman	10%	Çoğu zaman	5%	Her zaman	18%
Her zaman	3%	Her zaman	5%	Çok seyrek	10%

Cinsiyete bakılmaksızın oluşturulan Tablo 3'de katılımcıların "Hangi sıklıkla öğretmeninizi aklınızdan geçirirsiniz?" sorusuna ağırlıklı "ara sıra" seçeneğini (%62) işaretlediklerini görmekteyiz. Araştırmanın bir başka alt problemi olan öğretmenlerin katılımcılara göre rol modelliğini ölçen "Öğretmenimin benim için rol model olduğunu düşünürüm" ifadesi (Tablo 4), cinsiyet farkı gözetmeksizin incelenmiş, katılımcıların %50'sinin "çok seyrek", %40'ının "ara sıra" seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. Başka bir alt problem olan öğretmen becerilerinin değerlendirildiği "Öğretmenim bütün beceriler anlamında yeterli idi" ifadesine (Tablo 5) katılımcıların %40'ı "ara sıra", %32'si "çoğu zaman" seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu sonucun, katılımcıların öğretmenlerini hayatlarında iz bırakan olarak görmelerine rağmen yetişkin hayatlarında bu öğretmenleri fazla önemsemedikleri, onları sadece birer öğretmen olarak algıladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların hangi öğretmen özelliklerini hayatlarında iz bırakan nitelikte olduğunu düşündüklerine ilişkin veriler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Akılda Kalan Kişilik Özellikleri

Kişilik özellikleri	Kadın %	Erkek%	̄
Sevgi dolu	35	20	27,5
Güler yüzlü	30	40	35
İletişime açık	30	55	42,5
Otoriter	20	40	30
Hoşgörülü	20	50	35
Yardımsaver	15	20	17,5
Anlayışlı	15	25	20
Esprili	15	25	20
Dost canlısı	10	0	5
Sabırlı	10	35	22,5

Araştırmanın problemi olan öğretmene ait hangi kişilik özelliklerinin etkileyici olduğunu belirlemeye yönelik "Bu öğretmen hangi kişilik özellikleri ile aklınızda kaldı?" sorusuna kadın katılımcıların işaretledikleri birden fazla özelliklerin frekansı ile erkek katılımcıların işaretledikleri özellikler arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Kadın ve erkek katılımcıların aklında kalan öğretmenlerinin ortak özellikleri en çok; iletişime açık, güler yüzlü olmasıdır. Kadın katılımcıların en çok sevgi dolu olması ifadesini, erkek katılımcıların iletişime açık ve hoş görülü olması ifadesini işaretledikleri görülmüştür. Verilerde dikkat çeken, kadın ve erkeklerin cinsiyet kişiliklerine uygun davranışların önemsenmesidir. Kadınlarda en çok sevgi ve güler yüzlü olma bir öğretmenin akılda kalan davranışı olarak tercih edilirken, erkekler için otoriter öğretmen davranışı daha fazla dikkat çeken davranış olarak ifade edilmiş. Bu farklılığın sebebi cinsiyetin doğal yapısından kaynakladığı şekliyle yorumlanabilir.

Tablo 7: İz Bırakan Öğretmen Davranışlarının Yaşam Alanlarına Göre Oranları

Yaşantı Alanı	Oran %
Düşünce yaşantım	30
Kişiliğim	23
Öğrenim hayatım	19
İş yaşantım	17
Ailem	11

Tablo 7’de öğretmenlerin “Yaşantınızın hangi alanında etkili oldu?” sorusuna ağırlıklı olarak “düşünce yaşantım” (%30) ve “kişiliğim” (%23) seçenekleri işaretlenmiştir. Bu tablodaki verilere Tablo 2’deki iz bırakan davranışların erken yaş dönemlerinde kazandırıldığı verileriyle birlikte bakıldığında, en çok neden düşünce hayatlarında ve kişiliğinde etkili olduğu anlamlı çıkmaktadır. Bu veriye “kişiliğin erken yaşlarda geliştiği” ilkesi de açıklık getirmektedir. Diğer yaşam alanı olan kategoriler hayatın ileri yaş kademleridir ve bu kısımda çoğunlukla kişiler kendi yönelimleriyle yaşamlarına yön verirler.

Tablo 8: Öğretmenliğin Karakteristik Özelliklerini Tanımlayan Davranışları

Tutum özellikleri	Kadın %	Erkek %
Mesleğini seven	65	45
Güdüleyici-destekleyici	25	30
Aydınlatıcı-yol gösterici	25	50
Çağdaş-demokratik	20	50
Açık fikirli-esnek	15	30

Araştırmanın bir alt problemi olan öğretmenlik tutumları Tablo 8’de incelenmiş ve kadın katılımcıların öğretmeninin tutumunu tanımlarken en çok frekansla “mesleğini seven” ifadesini işaretlediğini, erkek katılımcıların, en çok “aydınlatıcı-yol gösterici”, “çağdaş-demokratik”, “mesleğini seven” seçeneklerini işaretlediklerini görmekteyiz. Kadınların öğretmenliği en çok “mesleğini seven” (%65) özelliğiyle tanımlamasını, kadınların öğretmenlik mesleğine sevgiyle yaklaşmaları, bu mesleğin kişinin mesleğine kendini adanmasını gerektirici bir meslek olarak bakıyor olmalarıyla yorumlanabilir. Buna karşın erkeklerde en fazla değerle “Aydınlatıcı-yol göstericilik” ve “çağdaş-demokratik” (%50) özelliklerinin ise genelde erkeksi bir özellik olduğu, bu nedenle erkeklerin de kadınlarda olduğu gibi cinsiyete bağlı özelliklere dikkat ettikleri şekliyle yorumlanabilir.

Tablo 9: Öğretmenlerin Hangi Özelliklerinin Etkilemede Rol Oynadığına İlişkin Veriler

Özellikler	Kadın %	Erkek %	Aritmetik Ort.
Öğretmenlik becerileri	35	55	45
İletişim becerileri	40	45	42,5
Kişilik özellikleri	25	50	37,5
Anlık bir olay karşısındaki tutumu	25	30	27,5
Fiziksel görünüşü	20	20	20

Araştırmanın problemi olarak belirlenen, katılımcıların genelinin aklında kalan öğretmenin özelliği olarak “iletişim becerileri” ve “öğretmenlik becerileri” seçeneğini işaretlediğini, erkek katılımcıların ayrıca kişilik özellikleri seçeneğini de ağırlıklı (%50) işaretledikleri görülmüştür. Veriler incelendiğinde katılımcıların öğretmene öğretmenlik becerilerini gerektirecek yeterlilikler açısından dikkat ettikleri anlaşılmaktadır. Bir öğretmenin fiziksel görünümünün diğer özellikler açısından o kadar da önemsenmediği dikkat çekmektedir. Yine de %20’lik bir oran da fiziksel görünüme dikkat ediliyor olması yine de göz ardı edilmemesi gerektiği olarak yorumlanabilir.

Tablo 10: Öğretmeninizin Özelliklerini Tanımlama

Özellikler	Kadın%	Erkek %	Aritmetik Ort.
Öğrenmek ve öğretmekten keyif alır	35	50	42,5
Mantıklıdır	45	35	40
Olgun bir kişilik yapısı vardır	35	40	37,5
Arkadaşça davranır	20	50	35
Hoşgörülüdür	20	50	35
Özgüvenlidir	25	40	32,5
Sevgi ve saygı doludur	20	40	30
Anlayışlıdır	15	25	20
Esprilidir	10	25	17,5

Araştırmamızın alt problemlerinden olan öğretmen özelliklerine kadın katılımcılar en çok “mantıklıdır” seçeneğini, erkek katılımcılar en çok “arkadaşça davranır” ve “hoş görülüdür”, en yüksek aritmetik ortalama ile “Öğrenmek ve öğretmekten keyif alır” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Tablodaki verilerde öğretmenlerin özellikle mesleki davranış özelliklerinin en fazla ifade edilmiş olmalarını akılda kalan öğretmenlerin mesleğini iyi icra eden kişiler oldukları şeklinde yorumlanabilir. Diğer kişisel özelliklerin de az da olsa yine de önemsendiğini görmek, etkili öğretmenlikte en önemli özelliğin mesleki beceriler, ardından kişisel özellikler olduğunu vurgulanabilir.

Tablo 11:Cinsiyet ve Eğitim Kademesine Göre Öğretmenlerin Hatırlanma Oranları

Eğitim Kademesi	Erkekler%	Kadınlar%
Ortaokul	45	5
İlkokul	30	70
Lise	10	10
Dershane	15	15
Anaokulu	0	0

Kadın ve erkek katılımcıların hangi eğitim kademesindeki öğretmenini anımsadığını karşılaştırmalı gösteren Tablo 11’de kadın katılımcıların %70 oranla ilkököl öğretmenlerini, erkek katılımcıların ise %45 oranla ortaokulda bulunan öğretmenlerini anımsadıklarını görmekteyiz. Bu verilerde şaşırtıcı olarak Erkeklerin en fazla etkilenme kademesi olan ortaokul seviyesinde kadınların neredeyse yok deneyecek kadar bir etkilenme oranı ortaya çıkmıştır. Kadınların özellikle ilkökölde etkilenme oranlarının yüksek çıkmasını o yaş döneminde kız öğrencilerin daha duygusal oldukları, ilkököl kademesindeki öğretmenlerin de diğer kademelere göre daha duygusal ve yardım becerilerinin yüksek oluşuna bağlayabiliriz. Erkeklerin ise kendilerini daha çok ortaokul kademesinde kendilerini ifade etme imkanı buldukları, bu dönemde gelişimsel olarak daha aktif oldukları, bu nedenle bu kademe öğretmenlerinin daha ideal, daha orantılı davranışlar sergiledikleri, bu nedenle de erkekler için daha ilgi çekici nitelik kazandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo12		Tablo 13		Tablo 14	
Tutum özellikleri	Kadın f	Akılda kalan özellikler	Kadın f	Kişilik özellikleri	Kadın f
Mesleğini seven	80	Mantıklıdır	90	Sevgi dolu	60
Aydınlatıcı-yol gösterici	40	Öğrenmek ve öğretmekten keyif alır	50	İletişime açık	50
Güdüleyici-destekleyici	40	Olgun bir kişilik yapısı vardır	40	Güler yüzlü	40
Açık fikirli-esnek	30	Özgüvenlidir	40	Yardımsever	30
Çağdaş-demokratik	30	Hoşgörülüdür	30	Esprili	30
		Sevgi ve saygı doludur	30	Sabırlı	20
		Esprilidir	20	Anlayışlı	20
		Anlayışlıdır	20	Hoşgörülü	10

Tablo 12’de kadın katılımcıların “Yaşantınızda iz bırakan öğretmenin öğretmenlikle ilgili tutumu neydi” sorusunda en çok “mesleğini seven” seçeneğini işaretlediğini, Tablo 13’de “Öğretmeninizin özelliklerini nasıl

tanımlarsınız” sorusunda en çok “mantıklıdır” seçeneğini, Tablo 14’de “Bu öğretmen hangi kişilik özellikleri ile aklınızda kaldı?” sorusunda en çok “sevgi dolu” ifadesini işaretledikleri görülmüştür. Kadın cinsiyeti açısından bakıldığında etkili bir öğretmenin mesleğini seven, mantıklı ve sevgi dolu olması en fazla tercih edilen öğretmenlik davranışı olduğu görülmektedir. Bu veriler ikinci sırada yer alan özelliklerle karşılaştırılması durumunda kadın cinsiyeti bakımından doğrudan mesleki davranışların önemsendiği yorumu yapılabilir.

Tablo 15

Kişilik özellikleri	Erkek f
Güler yüzlü	50
İletişime açık	50
Otoriter	40
Sabırlı	40
Sevgi dolu	30
Esprili	30
Yardımsaver	20
Dost canlısı	0

Tablo 16

Tutum özellikleri	Erkek f
Aydınlatıcı-yol gösterici	70
Mesleğini seven	50
Güdüleyici-destekleyici	30
Çağdaş-demokratik	30
Açık fikirli-esnek	0

Tablo 17

Öğretmenin Özellikleri	Erkek f
Özgüvenlidir	50
Arkadaşça davranır	50
Öğrenmek ve öğretmekten keyif alır	40
Olgun bir kişilik yapısı vardır	40
Sevgi ve saygı doludur	40
Anlayışlıdır	40
Mantıklıdır	30
Esprilidir	30

Tablo 15’de erkek katılımcıların “Bu öğretmen hangi kişilik özellikleri ile aklınızda kaldı?” sorusunda en çok “güler yüzlü” ve “iletişime açık” ifadesini, Tablo 16’da “Öğretmenlikle ilgili tutumu neydi?” sorusunda en çok “aydınlatıcı-yol gösterici” ifadesinin seçildiği, Tablo 17’de “özelliklerini nasıl tanımlarsınız” sorusunda en çok “arkadaşça davranır” ve “özgüvenlidir” seçeneklerinin işaretlendiğini görüyoruz.

TARTIŞMA

Araştırmada erkek katılımcıların, düşünce yaşantılarında iz bırakan öğretmenlerinin daha çok ortaokul kademesinde bulunduğunu, akıllarında kalma sebeplerinin ağırlıklı olarak öğretmenin hoş görülmesi, güler yüzlü, iletişime açık ve otoriter olmalarından kaynaklandığı görülmüştür. Bunun sebebi ortaokul çağlarında ergenleşmeye başlayan erkek çocukların daha fazla hareketlenip, hata yapmaya müsait olmaları ve öğretmenlerin bu tavırları hoş görerek, güler yüzlü, sevecenlikle karşılayıp, karşılıklı konuşarak, ikna etme çabalarından aynı zamanda da otorite gösterip denge kurmaya çalışmalarından kaynaklanıyor olabilir. Kadın katılımcılar ise ağırlıklı ilkökuller kademesindeki öğretmenlerini anımsayıp, onların sevgi dolu, güler yüzlü, iletişime açık olma özelliklerini belirtmişlerdir. Bu sayılan özelliklerin, küçük yaşta kız çocukları için duygusal boyutta önemli etkileşim araçları olduğu söylenebilir. İlk ve ortaokul öğrenimi sırasında öğretmenler öğrencileri ile daha çok ilgilenip branşlaşma henüz olmadığından öğrenciler ile daha fazla birlikte olduklarından öğrenciler için öğretmen daha etkili bir model olabilir. Buna göre ilkökuller ve ortaokul öğretmen adaylarının özellikle sevecenlik, güler yüzlülük, iletişime açık olarak kişiliklerini geliştirmeleri gerekmektedir. Kişilik özellikleriyle, sınıf yönetimi ve öğretmen yeterlikleri arasındaki ilişkinin önemi, incelenen çalışmalarda tespit edilmiştir. Buna göre; öğretmenin sınıf yönetimi niteliklerini etkileyen en önemli boyutlardan birinin öğretmenin kişilik özellikleri olduğu söylenebilir. Çünkü öğretmen, kişilik özelliklerine uygun davranışlar göstererek sınıfta uygun şekilde eğitim-öğretim faaliyetleri yapmaya çalışacaktır (Cotton, 2000; Erdle, Murray ve Rushton, 1985; Henson ve Chambers, 2002; Korthagen, 2004; Peng, 1999; Yılmaz ve Çavaş, 2008, Akt. Keleşoğlu, Aksu ve Aktaş, 2013).

Öğretmenler, kişilerin düşünce yaşantılarında ve kişilik gelişimlerinde etkili olmaktadır. Katılımcılara göre öğretmenin mesleğini severek yapması önemli bir tutumdur. Küçükahmet (1999) yaptığı bir araştırmada, ideal öğretmenin nasıl davranacağına üniversite öğrencilerinin görüşlerini alarak cevap bulmaya çalışmıştır. Araştırmaya göre ideal öğretmen; mesleğini seven, önyargılı olmayan, çağdaş, dürüst, esprili, öğrencilerini seven, konusunda uzman, öğrenciyi derse katan, dersini sevdiren, sınıfta tatlı-sert olan, öğrencilerin bireysel farklılıklarını bilen ve bu duruma uygun davranabilen kişilik ve tutum özellikleri ile tanımlanmıştır (Küçükahmet, 1999, Akt. Dilekmen, 2008) Erkek katılımcılar buna ek olarak çağdaş ve demokratik olmasına da önem vermektedir. Katılımcıların geneline baktığımızda öğretmenin iletişim becerilerinin yüksek olması en önemli öğretmenlik özelliklerinden biridir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitim herkesin yapabileceği, sıradan bir iş değildir. Özel yetenek, kişilik ve karakter özelliklerine sahip, bu amaç için özenle yetiştirilmiş öğretmenlerin yapması gerekir. Mevzubahis bir toplumun yeni nesilleri olduğundan, öğretmenin her halinden toplumun beklentisi büyüktür. Öğretmen adaylarının seçiminde öğretmenlik mesleğini seven ve isteyen adayların seçilmesi, nitelikli öğretmen yetiştirmenin ilk adımıdır denilebilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre öğrenmek ve öğretmekten keyif alan, sevgi dolu, özgüvenli, olgun, mantıklı, iletişime açık, güler yüzlü, aydınlatıcı-yönlendirici gibi öğretmen özellikleri, kişilerin düşünce yaşantılarında iz bırakan öğretmenlerin ortak özellikleridir.

Öğretmenlik mesleğini seçeceklerin bu mesleğin özelliklerini bilerek, kavrayarak ve benimseyerek mesleğe talip olmaları beklenir. İnsanları özellikle çocukları seven, onların öğrenme, gelişme ve yeni davranışlar edinmelerinden mutlu olan, zevk alan, sabırlı, dayanıklı, gülümseyebilen, affedebilen adaylar öğretmenlik mesleğini seçmelidir. Öğretmenin belirtilen kişilik ve tutum özelliklerini gösterebilmesi, bunları uygulayabilmesi, sabrına ve nefsinin terbiye etmesine, kendisi ile “iyi olmak” adına mücadelesine bağlıdır. Her öğretmenin kişisel olarak zayıf yönleri, olgunlaşmamış kişilik özellikleri olabilir bu çok insani bir durumdur. Ancak söz konusu çocuklar olunca ve öğretmenlik gibi profesyonel bir meslek olunca, kişisel sorunların ya da yetersizliklerin bir kenara bırakılıp en iyilerin bu mesleği yapması beklenir. Bu eleme öğretmene hem en iyisi olmanın hazzını hem de özel seçilmiş olmanın verdiği gururla, güdülenmesini artırır.

İlköğretim kademesindeki öğretmenler naif, duygusal, sevgiye ihtiyaç duyan ilköğretim kız çocuklarını okuturken kendilerinin sevecenlik ve iletişimsel özelliklerini geliştirmeye yönelik kitaplar, çalışmalar okuyup, yaratıcı drama dersleri almaları önerilebilir.

Aynı şekilde ortaokul öğretmenleri pedagojik eğitimlerini sürekli yenileyerek, ergenliğe geçmeye başlayan erkek öğrencilerinin aşırılıklarını nasıl olumlu davranışa dönüştürebileceklerini, demokratik kültürü nasıl daha çok yayabileceklerini, sevecen, iletişime açık olup aynı zamanda otoritelerini nasıl koruyabileceklerini araştırabilirler. Bu gibi araştırmaların değişen zaman aralıklarında yapılması çağın en tercih edilen öğretmen davranışlarını ortaya koyacaktır.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2015 tarihlerinde Antalya’da 16 ülkenin katılımıyla düzenlenen 6th International Congress on New Trends in Education- ICONTE’ de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Aytaç, T. (2013). *Eğitim yönetiminde yeni paradigmlar: Okul merkezli yönetim* (2.baskı). Ankara: Nobel. s:2.

Bursalioğlu, Z. (2014). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama*. (12.Baskı). Ankara: Pegem Akademi. s:8.

Çelikten, M., Şanal, M., Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 19. ss: 207-237. 27.02.2015 tarihinde [https://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_19/11%20\(207-237.%20syf.\).pdf](https://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_19/11%20(207-237.%20syf.).pdf) adresinden alınmıştır.

Dilekmen, M. (2008). Etkili eğitim için etkili öğretmenlik. *Atatürk Üniversitesi Dergisi*. Doi: 1020000539.

Erduran, T. (2012). *Aile içi iletişim ve çocuk gelişimi*. İstanbul: Truva Yayınları. s:9.

Gülşen, C. ve Gökyer, N. (2014a). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*.(3.Baskı). Ankara: Anı. s:5.

Gülşen, C. (Edi.), Bostancı, A.B., Akan, D., Yolcu, H., Aydoğan, İ., Helvacı, M.A. ve diğ. (2014b). *Kuram ve uygulamada sınıf yönetimi*. (3.Baskı). Ankara: Anı. s:27.

Hoy, W.K. ve Miskel, C.G. (2012). *Eğitim yönetimi: Teori, araştırma ve uygulama*. (7.baskı). (Çev.edi., Turan, S.). Ankara: Nobel Yayınları. s:75.

İpek, C. Ve Terzi, A. R. (2010). İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmen-Öğrenci İlişkilerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi: Van İli Örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 16(3). ss: 433-456, <https://dergipark.ulakbim.gov.tr/kuey/article/viewFile/.../5000047805> adresinden 03.03.2015 tarihinde alınmıştır.

Kesicioğlu, O.S. ve Deniz, Ü. (2012). Okul öncesi öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* Cilt 13, Sayı 2, ss: 1-13. 02.03.2015 tarihinde https://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/.../JKEF_13_2_2012_1-13.pdf adresinden alınmıştır.

Kilimci, S. A. (Edi.), Ünal, L.I., Gümüş, A., Gürbüz, C., Karlı, M.D., Güven, S.ve diğ. (2011).*Türkiye’de öğretmen yetiştirme*. (1.baskı). Ankara: Pegem Akademi. s:59.

Kurt, H., Keleşoğlu, A. Aksu, Ö. Aktaş, M. (2013). Öğretmen adaylarının kişilik tipleriyle sınıf yönetimi profilleri arasındaki ilişkisinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. Cilt:2 Sayı:2 Makale No:22 Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlik Taslağı. 12.03.2015 tarihinde <http://otmg.meb.gov.tr/YetGenel.html> adresinden alınmıştır.

Okut, L.(2009). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin eğitime ilişkin inançlarına göre etkili öğretmen özellik ve davranışlarına sahip olma dereceleri*. Yayınlanmış doktora tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi.

Özcan, M. (2011). *Bilgi çağında öğretmen eğitimi nitelikleri ve gücü*. (1.baskı). Ankara: Türk Eğitim Derneği İktisadi İşletmesi. sf:18.

Sarıkaya, M. (2008). *Kurumsal sosyal sorumluluğa yeni bir bakış: Paydaş teorisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edildi.

Sümbül, Ali M. (2010). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Cilt 16. Sayı 2. ss:253-275. 15.03.2015 tarihinde <https://pegem.net/dosyalar/dokuman/1240-20120208173433-sunbul.pdf> adresinden alınmıştır.

Şişman, M. (2013). *Eğitimde mükemmellik arayışı*. (4.baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Yazıcı, M. (2014) *İz bırakan öğretmenler*. 10.03.2015 tarihinde <http://www.muhsinyazici.com/egitim/index.php/iz-brakan-egitimciler.html> adresinden alınmıştır.